

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В
ЕЛЕКТРОННИХ БАЗАХ ДАНИХ**

Ігнат'єва В.Б., канд. техн. наук, доцент

*Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя, Україна*

Вступ. У сучасному світі на сайтах організацій присутні бази даних за допомогою яких користувачі можуть отримати вільний доступ до вітчизняної і світової науково-технічної інформації. Одночасно, організації зобов'язані дотримуватися Закону України «Про авторське право і суміжні права», який регулює й охороняє відносини, що стосуються використання творів науки, культури й мистецтва. Тому важливим стає питання збереження рівноваги між дотриманням прав авторів і задоволенням потреб суспільства.

Питанням, пов'язаним проблемі дотримання прав авторів при систематизації інформації в електронних ресурсах присвячені дослідження О. Ф. Бойкової, С. Г. Богацької, В. А. Мінаєвої, С. А. Моїсєєвої, О. Б. Антопольського, Н. З. Стародубової, Я. Л. Шрайберг та ін. [1-3]. У той же час ряд положень щодо використання науково-технічної інформації в електронних ресурсах організацій потребує більш детального розгляду відносно дотримання законодавства.

Метою дослідження є розробка алгоритму систематизації науково-технічної інформації в електронних базах даних організацій.

Основний матеріал. При систематизації науково-технічної інформації в електронних базах даних організацій можна виділити чотири основних напрями діяльності з використанням електронних ресурсів, в яких питання дотримання авторського права є найбільш спірними: 1) збір, використання і збереження електронних документів; 2) використання інформації, отриманої з Internet і інших комп'ютерних мереж; 3) оцифрування документів самою організацією для створення резервних копій або ж для використання документів службами електронної доставки документів; 4) копіювання документів з баз даних, оптичних дисків та інших електронних носіїв [2].

На жаль, при простому скануванні необхідних видань, та розміщенні електронних копій документів в своїй мережі для надання доступу до них читачам, організації, зокрема бібліотеки, порушують норми закону тричі: 1)

розміщуючи без згоди суб'єктів авторського права твір в своїй мережі, адже відтворення будь-яких матеріалів, що охороняються авторським правом, без згоди суб'єктів авторського права є порушенням авторських прав; 2) надаючи до них доступ читачів; 3) передаючи документи в електронній формі по мережах без здійснення виплат авторам.

Детальний аналіз використання науково-технічної інформації організаціями, розгляд і вивчення чинного законодавства та виявлення деяких недоліків в ньому, дали змогу розробити алгоритм систематизації науково-технічної інформації в електронних базах даних. В якості організації, яка систематизує науково-технічну інформацію розглянуто бібліотеку (рис. 2).

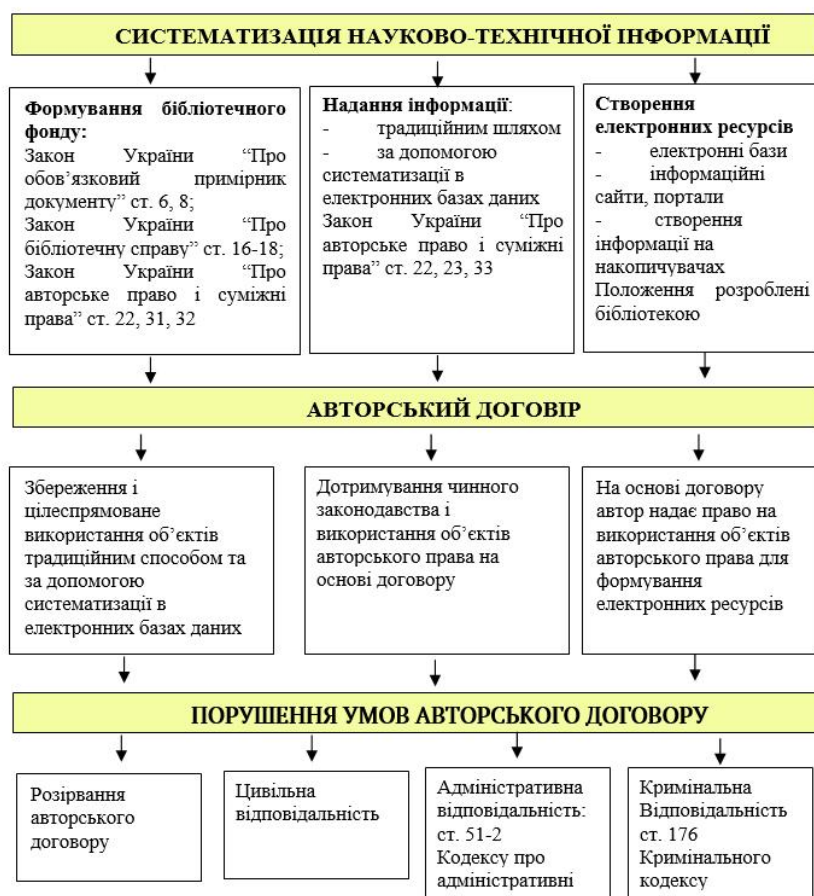

Рисунок - Алгоритм систематизації науково-технічної інформації в електронних базах даних

Перша частина алгоритму вказує на традиційні способи використання науково-технічної інформації як об'єктів авторського права і способи

використання при систематизації в електронних базах даних. На алгоритмі показана робота в трьох напрямках:

1. Формування і збереження об'єктів авторського права, тобто формування бібліотечного фонду. Цей процес повинен відбуватися згідно законам України: «Про обов'язковий примірник документу» ст. 6, 8; «Про бібліотечну справу» ст. 16, 18; «Про авторське право та суміжні права» ст. 22, 31, 32.

2. Надання інформації традиційним шляхом та за допомогою систематизації в електронних базах даних. Систематизовані бази даних дають змогу зробити електронну копію документу, але при цьому треба дотримуватися Закону України «Про авторське право та суміжні права» ст. 22, 23, 33.

3. При створенні електронних ресурсів бібліотеки широко використовують твори авторів. Створюючи свої ресурси працівники бібліотеки повинні пам'ятати про авторські права і діяти стосовно чинного законодавства. При створенні електронних ресурсів розроблюється Положення бібліотеки, в якому регламентується основні засади формування і використання електронних ресурсів.

Всі три напрями використання об'єктів авторського права повинні супроводжуватися авторськими договорами. В договорі може бути прописано як використовувати об'єкти авторського права при їх систематизації і збереженні в електронних базах даних, а також як надавати інформацію користувачам, не порушуючи при цьому прав авторів.

Остання частина алгоритму вказує на те, які заходи будуть застосовані, якщо бібліотеки не будуть дотримуватися положень авторського договору та чинного законодавства.

Насамперед, це розірвання умов авторського договору і припинення подальшої співпраці між двома сторонами.

За захистом авторського права необхідно спочатку звернутись до порушника з претензією, а потім, якщо порушник не відповів на претензію, або відповів, що своїми діями не порушує авторське право, можна звернутись до суду.

Висновки. Розроблений алгоритм систематизації науково-технічної інформації в електронних базах даних дозволяє організаціям розміщувати об'єкти авторського права в розроблених електронних базах даних без порушення прав авторів.

Література

1. Бойкова О. Ф. Интеллектуальная собственность и информационные ресурсы библиотек / О. Ф. Бойкова // Университетская книга. - 2008. - №1. - С. 30-35.
2. Моисеева С. Вопросы авторского права при использовании электронных документов в библиотеках: опыт работы и пути решения проблемы / С. Моисеева // Бібліотечний форум України. - 2004. - № 1. - С. 25-31
3. Шрайберг Я. Л. Библиотеки в условиях правовой и технологической эволюции процессов общественного развития. Ежегодный доклад Конференции "Крым". Год 2008 / Я. Л. Шрайберг // Науч. и техн. б-ки. - 2009. - № 1. - С.7-46.